

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิไลลักษณ์ แก้วจินดา

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิปัฒิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2556

ประกาศคุณูปการ

คุณฐิณิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณา และความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณ เพชรชื่น อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม กรรมการควบคุมปริญญาบัตร ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำให้ออกคิด และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่งมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง เจริญจิต และดร.ประชา ชำนิ กรรมการ สอบคุณฐิณิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้คุณฐิณิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิชาติพิทย รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม ว่าที่ร้อยตรีดร.มนัส บุญประกอบ ดร.ศศิพันธ์ ศิริธาดากุลพัฒน์ ดร.เสาวนิตย์ ชัยมุสิก และดร.วิลเลียม วิมุกตายน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดีและขอกราบขอบพระคุณผู้ประเมิน คุณภาพภายนอกทุกท่านที่ให้คำแนะนำในการพิจารณาเกณฑ์การบันทึกภาคสนามสำหรับติดตาม ความคงทนในการรักษาพฤติกรรมบ่งชี้ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอกราบขอบพระคุณท่านประธานและคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี และโรงเรียนประภัสสรวิทยาทุกท่าน ที่ให้โอกาสสนับสนุนทุนการศึกษาในครั้งนี้และคณะกรรมการ ที่ร่วมกิจกรรมฝึกอบรมในครั้งนี้ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ ผู้วิจัยอย่างยิ่งในการทดลองและเก็บข้อมูลในการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอนรุ่นที่ 2 ที่ได้เป็นเพื่อน ที่ดีในการเรียน โดยเฉพาะ ดร.ภาสกร พงษ์สิทธิากร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ ทองก้อน ดร.ลลิตา ธรรมบุตร ดร.สิริวรรณ จรัสวีวรรณ อาจารย์จิราภา จรวงศ์ อาจารย์ยุพา ชุ่มสนิท ที่มีส่วนช่วยเหลือตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำปริญญาบัตรด้วยดีตลอดมา

ขอบคุณสำหรับกำลังใจที่มีค่ายิ่ง ซึ่งเป็นกำลังผลักดันให้สำเร็จการศึกษาระดับคุณฐิณิพนธ์นี้ คือ บุพการีอันเป็นเคารพยิ่งและลูก ๆ อันเป็นที่รักของผู้วิจัย

ท้ายที่สุดขอกราบการว้แด่พระคุณของคณาจารย์ประจำสาขา หลักสูตรและการสอน ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบขอบคุณความดีจากงานวิจัยนี้เป็นเครื่องควรบูชาในพระคุณของครูบาอาจารย์ทุกท่าน

วิไลลักษณ์ แก้วจินดา

49820359: สาขาวิชา: หลักสูตรและการสอน; กศ.ด. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์

วิไลลักษณ์ แก้วจินดา: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM ON EMOTIONAL INTELLIGENCE ENHANCEMENT FOR LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์: อารมณ์ เพชรชื่น, Ed.D., สุนทร บำเรอราช, Ph.D. หน้า 282 ปี พ.ศ. 2556.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักสองประการ คือ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์และหาประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรนี้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 40 คน ของโรงเรียนประภัสสรวทษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ที่มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่า 140 และจัดแบ่งเป็นสองกลุ่ม โดยวิธีสุ่ม กลุ่มละ 20 คน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอาศัยแนวคิดหลักของทาบา (Taba) โดยปรับประยุกต์เป็น 5 ขั้นตอน การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาแล้ว เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี เก่งและสุข ด้วยการจัดกิจกรรมรวม 18 ชั่วโมง แล้ววัดความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาตามกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยเลือกใช้มีคุณภาพที่สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ได้สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้วยกิจกรรม ทั้งโดยองค์รวมและรายด้าน และมีพัฒนาการด้านความดีจาก $\bar{x} = 37.45, SD = 2.76$ เป็น $\bar{x} = 63.75, SD = 2.10$ ด้านความเก่งพัฒนาจาก $\bar{x} = 38.80, SD = 1.40$ เป็น $\bar{x} = 60.20, SD = 2.12$ ด้านความสุขพัฒนาจาก $\bar{x} = 36.70, SD = 1.95$ เป็น $\bar{x} = 55.85, SD = 2.62$ และโดยรวมพัฒนาจาก $\bar{x} = 113.35, SD = 4.50$ เป็น $\bar{x} = 179.80, SD = 4.19$ และผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพบว่า ก่อนทดลองทั้งสองกลุ่มมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ.01 แต่หลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีพัฒนาการมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการพัฒนาด้วยหลักสูตรนี้ด้วยระดับความแตกต่างทางสถิติที่มีนัยสำคัญที่ระดับ.01 ซึ่งกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาด้วยหลักสูตรนี้มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมาก

49820359: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION; Ed.D.

(CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORDS: CURRICULUM DEVELOPMENT/TRAINING PROGRAM

EMOTIONAL INTELLIGENCE ENHANCEMENT

WILAILUK KAEWJINDA: THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM ON EMOTIONAL INTELLIGENCE ENHANCEMENT FOR LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS. ADVISORY COMMITTEE: AROM PETCHUEN, Ed.D., SUTHORN BUMRERRAJ, Ph.D. 282 P. 2013.

The objectives of this study comprised to aspects of developing training curriculum to enhance emotional intelligence and to find out its effectiveness due to the curriculum implementation with lower secondary school students. The sample were lower secondary school enrolled in Prabhassorn vidhaya school in second semester of academic year 2554, with the emotional intelligence lower than 140. They were randomly assigned for the control and experimental group ; each of which consisted of 20. The process of curriculum development employed Taba's and applied it into five steps. Data collection were derived by the curriculum experimenting to develop all the three dimensions of awareness , goodness and happiness.

Through activities planned within the scope of the developed curriculum for 18 hours. Followed by measuring emotional intelligence using emotional intelligence inventory possessed by the department of mental hygiene together with assessment of satisfaction toward the developed activities.

The findings revealed that the developed curriculum based on the selected conceptual framework could develop emotional intelligence higher than those who were not experimented, both holistically and partially. The development of awareness gained from $\bar{X} = 37.45$, $SD = 2.76$ to $\bar{X} = 63.75$, $SD = 2.10$, goodness from $\bar{X} = 38.80$, $SD = 1.40$ to $\bar{X} = 60.20$, $SD = 2.12$, happiness from $\bar{X} = 36.70$, $SD = 1.95$ to $\bar{X} = 55.85$, $SD = 2.62$, and by the whole from $\bar{X} = 113.35$, $SD = 4.50$ to $\bar{X} = 179.80$, $SD = 4.19$. The comparison showed that the experimental group were superior to the control at the .01 level of significance. The experimental group was satisfied with the activities at high level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ความฉลาดทางอารมณ์.....	17
พัฒนาการของวัยรุ่น.....	58
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	134
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	148
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Study and Analysis).....	154
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม (Design and Developmet).....	156
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม (Field Test).....	170
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม (Evaluation Improvement).....	176

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ขั้นตอนที่ 5 การติดตามผลลัพธ์ โดยประเมินผลหลังการฝึกอบรม (Study the Retention).....	177
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	181
ตอนที่ 1 ผลพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	181
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน.....	183
ตอนที่ 3 ผลประเมินการรักษาพฤติกรรมบ่งชี้ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มทดลองภายหลังจากรับการฝึกอบรมไปแล้ว.....	189
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	193
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	193
วิธีดำเนินการวิจัย.....	193
สรุปผลการวิจัย.....	194
อภิปรายผล.....	195
ข้อเสนอแนะ.....	201
บรรณานุกรม.....	202
ภาคผนวก.....	213
ภาคผนวก ก.....	214
ภาคผนวก ข.....	217
ภาคผนวก ค.....	237
ภาคผนวก ง.....	247
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	282

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 มิติและองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์จำแนกตามเกณฑ์บ่งชี้.....	32
2 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิด ของนักพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง.....	65
3 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิด ของนักพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง.....	75
4 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	150
5 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนประจักษ์ศิลปวิทยา ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมระหว่างกลุ่มควบคุม กับกลุ่มทดลอง.....	173
6 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม.....	183
7 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม.....	185
8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในหลักสูตร ฝึกอบรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลอง (n=20).....	188
9 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	238
10 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	241
11 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องแบบประเมินความพึงพอใจ โดยผู้เชี่ยวชาญ...	245
12 ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	246

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างฉลาดทางอารมณ์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา.....	7
2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทอาชีพกับความฉลาดทางอารมณ์แหล่งที่มา.....	19
3 Cornett's Practical Thories (pp's).....	67
4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	69
5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของเชเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส.....	70
6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา.....	71
7 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา.....	74
8 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบตามรูปแบบประเมินหลักสูตรไทเลอร์.....	76
9 แสดงขั้นตอนการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบของโพรวิส.....	77
10 กระบวนการของการฝึกอบรม.....	90
11 แบบจำลองการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ.....	91
12 ระบบการฝึกอบรมและพัฒนาของเทรซี่.....	92
13 แบบจำลองระบบการฝึกอบรมตามแนวคิดของคาสซีโอ.....	93
14 แบบจำลองระบบการฝึกอบรมตามแนวคิดของเดสเดอร์.....	94
15 แบบจำลองระบบฝึกอบรมตามแนวคิดของแพทริก.....	96
16 แบบจำลอง The High-IMPACT Training Model.....	97
17 การเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประเด็นที่ อูปรมัย.....	100
18 ผังแสดงระบบความจำระยะยาว.....	123
19 องค์ประกอบที่สำคัญของการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	127
20 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างฉลาดทางอารมณ์ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	149
21 แสดงความสัมพันธ์ของหลักคิด หลักทฤษฎี และหลักปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.....	160

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
22 แสดงสาระหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	266

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University